Programma Bestuur en organisatie

WETTERSKIP FRYSLÂN

Strategisch doel

We zijn een organisatie met een duidelijke koers en een sterke verbinding met onze omgeving. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor water en bodem werken we samen met bestuur, inwoners en partners aan de opgaven van vandaag en morgen. We zijn dienstbaar, wendbaar en transparant in ons handelen. Assetmanagement helpt ons om weloverwogen keuzes te maken voor beheer, onderhoud en investeringen, zodat we ook op lange termijn effectief kunnen blijven werken.

Portefeuillehouder(s):	Luzette Kroon, Alice van Gosliga, Remco van Maurik, Gerben de Boer, Monique Plantinga en Frank Jorna
Betrokken verbonden partijen:	Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. (Assetmanagement), Energiepark Ballumerbocht B.V., Nij Hiddum-Houw, Noordelijk Belasting Kantoor (NBK), Het Waterschapshuis, De Nederlandse Waterschapsbank N.V., Centre of Expertise Watertechnology, Unie van Waterschappen en Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Ambitie

De ambitie voor de opgave bestuur en organisatie is om Wetterskip Fryslân blijvend te positioneren als een toekomstbestendige en professionele organisatie die in staat is de groeiende uitdagingen van klimaatverandering en duurzame ontwikkeling met daadkracht en innovatief vermogen aan te pakken.

We maken keuzes vanuit een langetermijnvisie om te komen tot een toekomstbestendige leefomgeving. We richten ons op het realiseren van onze opgaven en sluiten aan op ontwikkelingen in onze omgeving. We worden door onze partners gezien als waterautoriteit met kennis over water en bodem.

Innovatie zien we als essentieel onderdeel om deze opgaven betaalbaar en effectief te realiseren, zowel in techniek als in samenwerking en participatie met de mienskip en andere overheden.

Assetmanagement vormt een cruciale pijler in onze bedrijfsvoering; we willen slim en duurzaam omgaan met onze infrastructuur, waarbij we sturen op levensduur, prestaties en kosten om zo het maximale uit onze investeringen te halen.

Dit alles vraagt om een wendbare organisatie waarin medewerkers zich blijven ontwikkelen, digitalisering en datagedreven werken worden benut en een transparante en betrouwbare overheid centraal staat. Zo blijven we een partner waar de samenleving op kan rekenen, nu en in de toekomst.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. De onderstaande prestatie-indicatoren zijn nog in ontwikkeling.
Daarnaast is ook het WAVES dashboard beschikbaar. Jaarlijks maken de waterschappen de gegevens die hiervoor de basis vormen beschikbaar via de bedrijfsvergelijking Waterschapsspiegel. Dit dashboard maakt de gegevens inzichtelijk, georganiseerd naar thema en is hier te vinden.

De volgende prestatie indicatoren zijn voor 2027 opgenomen:

Nr.	Prestatie indicatoren	Doelstelling	Meetwaarde
1.	Betaaltermijn facturen binnen 30 dagen	Snellere betaling aan leveranciers om relaties te versterken en financiële betrouwbaarheid te tonen.	95% van de facturen wordt binnen 30 dagen betaald (2025: gemiddeld 25 dagen; 95,3%)
2.	Klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	96% van de klachten wordt binnen een termijn van maximaal 14 weken afgehandeld. (2025: 100%)
3.	Bezwaarschriften binnen wettelijke termijn afgehandeld	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	90% van de bezwaarschriften wordt binnen een termijn van maximaal 18 weken afgehandeld. (2025: 90%)

4.	Behaalde servicenormen voor het afhandelen van meldingen en klachten bij het Klant Contact Centrum (KCC)	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	85% van de vragen wordt naar tevredenheid afgehandeld.
5.	CO_2-uitstoot in 2027 verminderd ten opzichte van 2026	Klimaatneutraal worden.	Lagere CO_2-uitstoot in 2027 dan in 2026.
6.	Omvang overhead	De overhead in FTE, ten opzichte van de totale formatie in FTE, blijft onder de referentiewaarde (uit vensters voor bedrijfsvoering).	Lager percentage overhead dan de referentiewaarde (2025: 27,6% t.o.v. referentiewaarde 29,2%)
7.	Invulling vacatures	We zijn een aantrekkelijke werkgever.	94% van de opengestelde vacatures worden ingevuld. (2025: 71 vacatures, 90% ineens ingevuld)
8.	Doorlooptijd analyses laboratorium (afhankelijk van afspraak met opdrachtgevers).	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	90% van de analyses worden binnen 21 dagen gerapporteerd.
9.	Aandeel vergunningen dat binnen de wettelijke termijn is afgehandeld	Klantgerichte en betrouwbare overheid zijn.	> 85%
10.	Aantal scholieren dat jaarlijks deelneemt aan educatieve activiteiten van Wetterskip Fryslân	Vergroten van bewustwording over water(beheer) onder jeugd.	> 5.000 leerlingen per jaar
11.	Aantal bezoekers aan het Bezoekerscentrum Woudagemaal	Vergroten van kennis en begrip van water(beheer).	>40.000 bezoekers per jaar

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Toekomstbestendig Wetterskip

Waterbeheerprogramma 2028 - 2033

Eind 2027 leggen we het nieuwe Waterbeheerprogramma voor aan het algemeen bestuur. Het Waterbeheerprogramma vormt het wettelijke en strategische kader voor het waterbeheer in Fryslân voor de periode 2028-2033 en beschrijft hoe we werken aan waterveiligheid, voldoende water, schoon en gezond water en een toekomstbestendige waterketen. Het programma wordt opgesteld in samenwerking met inwoners, medeoverheden, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.

De ontwikkeling van het Waterbeheerprogramma vindt plaats gelijktijdig met de actualisatie van het Nationaal Waterprogramma door het Rijk en het Regionaal Water- en Bodemprogramma door de provincie Fryslân. Deze programma's vormen kaders voor het waterbeheer in Fryslân. Wetterskip Fryslân zet daarom in 2027 actief in op afstemming en beïnvloeding, zodat nationale, provinciale en waterschapsdoelen goed op elkaar aansluiten.

Ruimtelijke adaptatie

Met de Leidraad weging waterbelang stellen we een handreiking *toekomstbestendig adviseren* op voor de gebiedsadviseurs die wateradviezen geven over ruimtelijke plannen. Daarmee vertalen we de principes van water en bodem sturend naar de dagelijkse adviespraktijk. Dit ondersteunt niet alleen gemeenten, initiatiefnemers en andere overheden bij het realiseren van klimaatadaptieve en waterrobuuste ontwikkelingen, maar draagt ook bij aan een toekomstbestendig watersysteem. Door water en bodem vroegtijdig mee te nemen in ruimtelijke keuzes kunnen toekomstige investeringen, beheer- en onderhoudskosten worden beperkt en kunnen we onze opgaven voor waterveiligheid, voldoende water en schoon water beter en doelmatiger realiseren.

Ontwikkelingen Rijk en vanuit Europa: strategisch vermogen
We investeren in het strategisch vermogen van de organisatie om nieuwe wettelijke en maatschappelijke opgaven tijdig te vertalen naar beleid, uitvoering en bestuurlijke besluitvorming. Het gaat daarbij onder meer om de uitwerking van de stikstofaanpak, natuurherstel, het 8e Nitraatactieprogramma, de KRW-opgave na 2027, zeer zorgwekkende stoffen, de waterveiligheidsopgave en gebiedsgerichte ontwikkelingen zoals Hart van het Noorden. Met deze inzet versterken we onze kennispositie, vergroten we onze invloed in regionale en landelijke besluitvorming en borgen we beter dat het water- en bodemsysteem wordt meegenomen in toekomstige (ruimtelijke) keuzes.

Energie, klimaat en circulariteit
We zetten stappen richting klimaatneutraliteit (2030) en circulariteit (2050). We passen de vijf sporen uit ons klimaatprogramma toe in al ons werk. We investeren in duurzame opwekking, fossielvrije processen en circulair beheer, en nemen duurzaamheidseisen op in inkoop en aanbestedingen. We zijn positief over het initiatief Spoordok Leeuwarden en verkennen de mogelijkheid om hieraan deel te nemen. Circulariteit is verankerd in assetmanagement en nieuwe projecten worden ontworpen vanuit toekomstwaarde, klimaatneutraliteit en hergebruik van materialen en grondstoffen. We werken aan een toekomstbestendige energievoorziening en bedrijfsvoering: betrouwbaar, betaalbaar, beschikbaar én duurzaam. We vergroten onze energiezelfvoorziening en versterken de weerbaarheid van ons waterschap tegen geopolitieke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de energiemarkt. We realiseren batterijopslag bij een rioolwaterzuivering, werken verder aan de ontwikkeling van windenergie en vergroten de productie van duurzame energie op onze eigen locaties. Hierdoor benutten we eigen energie beter (zelfconsumptie), verminderen we de afhankelijkheid van het elektriciteitsnet en bereiden we ons voor op een energiesysteem waarin netcongestie en flexibiliteit een steeds grotere rol spelen.
Daarnaast versterken we onze regie op energie. We ontwikkelen dashboards en sturingsinformatie waarmee we beter inzicht krijgen in energievraag, energieverbruik, opwek, kosten en risico's. Ook passen we energiemodellen toe om investeringen in onder meer duurzame opwek, opslag en flexibiliteit beter te kunnen onderbouwen en prioriteren. Daarbij onderzoeken we kansen om verschillende aansluitingen, energiestromen en assets slimmer met elkaar te combineren, zodat beschikbare energie en netcapaciteit efficiënter kunnen worden benut. Wij onderzoeken en stimuleren daarnaast de benutting van aquathermie en andere vormen van energie uit het watersysteem. Daarbij zoeken wij actief samenwerking met gemeenten, warmtebedrijven, woningcorporaties en andere partners. Door onze kennis van water en energie eerder in gebiedsontwikkelingen in te brengen dragen wij bij aan duurzame warmtevoorzieningen voor Fryslân.
Verder verduurzamen we onze gebouwen door renovaties te combineren met maatregelen zoals isolatie, warmtepompen en energiezuinige installaties. We zetten de elektrificatie van ons wagenpark voort en passen duurzame standaarden toe bij investeringen, aanbestedingen, inkoop en projecten. Met een duurzaamheidsrapportage rapporteren we transparant over onze impact.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Samenwerken, participatie en dienstverlening
Verbinding met de omgeving
Door gebiedsgericht te werken betrekken we de samenleving en onze partners bij maatschappelijke opgaven en bouwen we samen aan gedragen en gebiedseigen oplossingen. Daarbij kijken we integraal naar de samenhang tussen water, bodem, landbouw, natuur, klimaat en ruimtelijke ontwikkeling. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor het waterbeheer brengen we onze waterbelangen actief in en verbinden we deze met andere gebiedsopgaven.

Binnen Wetterskip Fryslân is gebiedsgericht werken van oudsher geworteld in het denken vanuit het water- en bodemsysteem. Dit helpt ons om wateropgaven goed te begrijpen en te beheren. Tegelijkertijd worden gebieden door gemeenten en provincies vaak benaderd vanuit ruimtelijke ordening en functies. De opgave is daarom om onze wateropgaven te verbinden met ruimtelijke processen en maatschappelijke ontwikkelingen.

Op allerlei manieren werken we al gebiedsgericht samen met onze partners, bijvoorbeeld in het Veenweideprogramma, gebiedsprocessen, Regiodeals en Nationale Programma's Vitale Regio's. Om deze samenwerking verder te versterken hanteren we een gebiedsindeling die aansluit bij gemeentegrenzen. Onze gebiedscoördinatoren en -adviseurs onderhouden nauwe contacten met gemeenten en andere partners. Zij brengen wateropgaven actief in bij ruimtelijke plannen, halen signalen van buiten naar binnen en spelen in op lokale kansen en zorgen.

In 2027 bouwen we deze werkwijze verder uit. We willen per gebied inzichtelijk maken welke programmering wijzelf en onze partners hebben, zodat we opgaven beter kunnen verbinden, gezamenlijk kunnen prioriteren en waar mogelijk samen kunnen optrekken.

Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat (FBWK)
Wetterskip Fryslân werkt binnen het Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat (FBWK) samen met de Friese gemeenten, de provincie Fryslân en Vitens aan klimaatadaptatie en de regionale uitwerking van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Naar verwachting wordt begin 2027 een nieuw FBWK voor de periode 2026-2030 vastgesteld, inclusief bijbehorende uitvoeringsagenda. Voor Wetterskip Fryslân vormt het FBWK onder andere een belangrijk samenwerkingskader om uitvoering te geven aan de ambities uit de Waterketenvisie. Na vaststelling van het nieuwe akkoord geven de Friese overheden en Vitens gezamenlijk uitvoering aan de afspraken en maatregelen uit de uitvoeringsagenda.

Internationaal
Waterschappen werken in een internationale context waarin waterbeheerders wereldwijd met vergelijkbare opgaven worden geconfronteerd, zoals klimaatadaptatie, waterkwaliteit en waterveiligheid. Internationale samenwerking biedt mogelijkheden om kennis en ervaring uit te wisselen en het eigen waterbeheer te blijven verbeteren. Vanuit internationale samenwerking blijven we tot en met 2030 (afloop huidige programma) actief via de Blue Deal, in de rol als penvoerder voor Mozambique. We werken ook samen met onder andere Indonesië en Peru en onderzoeken samenwerking in het Caribische gebied.

Erfgoed
We zijn aan de slag met de uitvoering van het nieuwe erfgoedbeleid en de hierin opgenomen keuzes. We leggen daarmee de basis voor een structurele aanpak van het behoud en beheer van het waterschapserfgoed en actualiseren de aanpak indien nodig. De focus ligt op het beter toegankelijk maken van erfgoedinformatie, het borgen van erfgoed in werkprocessen, het verduidelijken van rollen en samenwerkingsafspraken en het vergroten van het inzicht in het aanwezige erfgoed.

Waterschapsverkiezingen
We verzorgen de waterschapsverkiezingen en ondersteunen een zorgvuldige overgang naar een nieuwe bestuursperiode. Daarbij richten we ons op rechtmatige verkiezingen, opkomstbevordering en een goede voorbereiding van nieuwe bestuursleden, conform de aanbevelingen uit de rekenkamer.

Strategisch communicatiebeleid
We stellen een strategisch communicatiebeleid op dat richting geeft aan de positionering van het waterschap. Op basis van de analyses en verkenningen werken we aan een communicatiestrategie die aansluit bij onze opgaven en ambities en bijdraagt aan een herkenbaar profiel van Wetterskip Fryslân. Een belangrijk focusgebied is de bronaanpak: samen met inwoners, bedrijven en partners stimuleren we bewustwording en gedragsverandering om vervuiling van het water zoveel mogelijk bij de bron te voorkomen.

Educatie
We voeren onze educatieaanpak voort om het waterbewustzijn van scholieren en studenten te vergroten. We bieden lesmateriaal, gastlessen, excursies, veldbezoeken en educatieve projecten aan, onder andere via het Woudagemaal en onze watergerelateerde assets. Daarbij leggen we extra nadruk op voortgezet onderwijs en mbo en versterken we de samenwerking met onderwijsinstellingen, andere waterschappen en maatschappelijke partners. In 2027 wordt verder gewerkt aan het versterken van het bestuurlijk-ambtelijk samenspel. Een belangrijk moment hierbij is de overgang naar een nieuw bestuur na de waterschapsverkiezingen van maart 2027.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Een weerbare en betrouwbare organisatie
Wetterskip Fryslân versterkt de komende jaren de integrale weerbaarheid en continuïteit van de organisatie, zodat onze maatschappelijke en wettelijke taken en dienstverlening ook bij verstoringen zo veel mogelijk kunnen worden voortgezet. Dit doen we vanuit een risicogestuurde aanpak, waarin fysieke, digitale en organisatorische weerbaarheid met elkaar worden verbonden.

De Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) en de Cyberbeveiligingswet (Cbw) stellen nieuwe eisen aan onze fysieke en digitale weerbaarheid. Wetterskip Fryslân is sinds september 2026 op grond van de Wwke aangewezen als kritieke entiteit. Dit brengt specifieke eisen en verplichtingen met zich mee voor de weerbaarheid van onze essentiële dienstverlening. Deze eisen en de risico's en kwetsbaarheden binnen onze bedrijfsvoering vertalen we naar gerichte maatregelen en prioriteiten.
De komende jaren investeren we gericht in informatiebeveiliging, fysieke beveiliging, bedrijfscontinuïteit en crisisbeheersing. De prioriteiten worden uitgewerkt in onder meer de ICT voorzieningen, fysieke beveiliging en de verdere inrichting van het bedrijfscontinuïteitsmanagement.

Daarmee versterken we onze governance, risicobeheersing en het vermogen om verstoringen op te vangen en te herstellen en vergroten we de weerbaarheid en continuïteit van Wetterskip Fryslân.

Voor de aanpak van ondermijning ligt voor Wetterskip de relevantie van de Friese norm onder meer in het organisatiebreed versterken van bewustzijn over integriteit en inzicht in risico's op ondermijning, zowel bij medewerkers als bij politieke ambtsdragers.

Crisisbeheersing
Extreme neerslag, beperkte spuimogelijkheden, langdurige droogte, uitval van onze assets door bijvoorbeeld ICT-problemen kunnen overlast geven of zelfs tot maatschappelijke ontwrichting leiden. We bereiden ons voor op extreme situaties via crisisbeheersing. We houden regelmatig oefeningen met onze partners en evalueren die. Ook hebben we noodvoorzieningen om crisissituaties het hoofd te bieden. We onderzoeken of aanvullende maatregelen nodig zijn om toekomstige situaties te voorkomen of beter op te vangen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Datagedreven werken en digitale transformatie
Het belang van data
We versterken in 2027 onze informatiepositie en zetten data en technologie gericht in om maatschappelijke opgaven slimmer, sneller en beter onderbouwd uit te voeren. We geven uitvoering aan de innovatieagenda en stimuleren innovaties die bijdragen aan toekomstbestendig, betaalbaar en duurzaam waterbeheer. Daarbij vergroten we het verantwoord gebruik van artificiële intelligentie (AI) voor ondersteuning van analyse, planning, besluitvorming en dienstverlening.?

We zetten de digitale transformatie voort en versterken datagedreven werken. Door gegevens uit verschillende bronnen samen te brengen, werken we toe naar één integrale informatievoorziening en een gezamenlijk informatiebeeld als basis voor effectieve besluitvorming. in onze werkprocessen. Assetmanagement vervult hierin een sleutelrol door data om te zetten in inzicht en handelingsperspectief voor de vervangings- en onderhoudsopgave van onze infrastructuur.?Daarnaast verbeteren we de kwaliteit van onze dienstverlening door processen verder te digitaliseren, informatie beter toegankelijk te maken en inwoners, bedrijven en ketenpartners tijdig en transparant van relevante informatie te voorzien. Om duurzaam invulling te geven aan de eisen van de Archiefwet en de toegankelijkheid van onze informatie te borgen, brengen we ons statisch archief onder bij Tresoar. Zo versterken we onze slagkracht, wendbaarheid en transparantie in een steeds complexere omgeving.

Verantwoorde inzet van AI
We benutten de mogelijkheden die artificiële intelligentie biedt om de kwaliteit, snelheid en doelmatigheid van ons werk te vergroten, met de mens aan het stuur. Tegelijkertijd werken we risicogestuurd om de onzekerheden van deze nieuwe technologie te beheersen.
In 2027 stellen we een afwegingskader vast dat per toepassing bepaalt wat kan, wat onder voorwaarden kan en wat vooralsnog niet kan, met bijbehorende geactualiseerde gebruiksrichtlijnen. We brengen onze eigen en ingekochte toepassingen onder in een AI-register, nemen een AI-paragraaf op in onze inkoop- en contractvoorwaarden en ontwikkelen de AI-assistentie door van pilot naar beheerde dienst. Met de toepassing van AI voor de procesautomatisering van gemalen, zuiveringen en keringen zijn we terughoudend, dit valt in de hoogste risico-categorie.?
Hiermee geven we ook invulling aan de Europese AI-verordening, waaronder AI-geletterdheid en data ethiek, risico classificaties en inzicht in ons AI-gebruik, en sluiten we aan op het algoritmeregister voor overheden.

Data innovatie

Data-innovatie is het creëren van waardevolle inzichten uit data (gegevens), zodat we beter oplossingen voor vraagstukken kunnen vinden en onze werkprocessen kunnen verslimmen, versnellen en vereenvoudigen. Ook helpt data-innovatie bij beter sturen en verantwoorden. Tegelijkertijd brengt data-innovatie ook verantwoordelijkheid met zich mee. Technologieën zoals M365 Copilot worden steeds vaker onderdeel van ons dagelijkse werk en zijn voor iedereen makkelijker beschikbaar. Dat roept vragen op over onderwerpen als privacy, digitale onafhankelijkheid, duurzaamheid en het verantwoord gebruik van AI. Daarnaast moeten we voldoen aan wet- en regelgeving, zoals de AI Act.

In 2027 zetten we de ontwikkeling van data-innovatie voort, met als doel onze organisatie beter te ondersteunen bij het nemen van besluiten, het sturen op resultaten en het afleggen van verantwoording. Het datalab speelt hierin een belangrijke rol door te experimenteren met nieuwe toepassingen van data en AI die bijdragen aan efficiëntere werkprocessen en meer inzicht in onze opgaven.

Daarnaast blijven we actief samenwerken met regionale en landelijke partners om kennis te delen, innovaties te verkennen en gezamenlijk invulling te geven aan de digitale opgaven binnen de watersector. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat nieuwe wet- en regelgeving, zoals de AI Act, en landelijke kaders zoals de 'Vaarkaart digitaal op koers' worden vertaald naar onze eigen organisatie. We actualiseren ons beleid waar nodig en besteden nadrukkelijk aandacht aan thema's als digitale ethiek, verantwoord gebruik van AI en publieke waarden.

Om deze ontwikkelingen duurzaam te verankeren investeren we in de kennis en vaardigheden van medewerkers en versterken we de organisatie met nieuwe expertise en rollen die aansluiten bij de toenemende betekenis van data en AI.

Proces Automatisering/ Operationele techniek

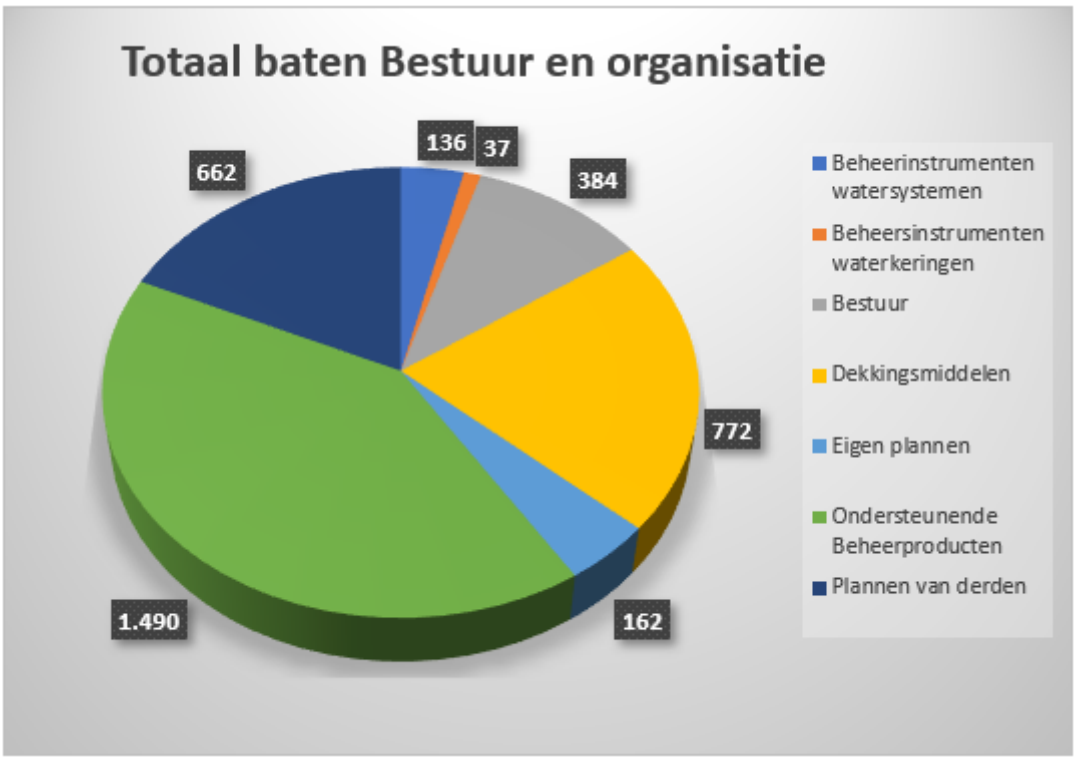
Wetterskip Fryslân maakt op grote schaal gebruik van procesautomatisering (PA) voor de besturing, monitoring en bediening van haar geautomatiseerde assets. Procesautomatisering wordt ook wel Operationele Techniek (OT) genoemd. Het gaat zowel om assets in de waterketen (RWZI's, rioolgemalen) als in watersystemen (gemalen, stuwen, meetpunten, etc.). In de OT worden sensoren en meetinstrumenten gebruikt om data te verzamelen over waterniveaus, stroomsnelheden, waterkwaliteit en weersomstandigheden. Deze gegevens worden continu gemonitord en verzameld voor analyse. De operationele technologie (OT) is de kern van onze assets en bestaat uit een groot aantal systemen en applicaties. Een aanzienlijk deel daarvan is verouderd. Om toekomstbestendig en datagedreven waterbeheer te realiseren, en tegelijkertijd de cyberweerbaarheid te vergroten, wordt geïnvesteerd in vernieuwing van deze systemen en in de beheerorganisatie (*zie ook paragraaf bedrijfsvoering voor meer informatie over het programma PA).*

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten meerjarig voor programma Bestuur en organisatie getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Bestuur en Organisatie	Actuele begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Baten	2.289	4.784	4.871	5.081	5.099	4.958
Lasten	-56.754	-62.108	-61.806	-62.907	-64.181	-65.897
Saldo van baten en lasten	-54.464	-57.324	-56.935	-57.826	-59.082	-60.939
Mutaties reserves	4.217	3.171	536	349	99	-0
Structureel begrotingssaldo programma	-50.247	-54.153	-56.399	-57.477	-58.983	-60.939

[Toelichting op Wat mag het kosten?]

Voor het jaar 2027 zijn de baten en lasten per beleidsproduct in een taartdiagram nader uitgesplitst. Hierbij is de indeling naar beleidsproduct gelijk aan de landelijke standaard indeling voor waterschappen. In de bijlage zijn ook per programma op beleidsproduct niveau de baten en lasten nader gespecificeerd.

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026
De budgetvoorstellen vanuit de perspectiefnota 2027-2031 zijn verwerkt in deze begroting 2027. Dit ging onder andere om de toename van de ICT-kosten voor procesautomatisering en licenties van € 556.000; de versterking van het strategisch vermogen (€ 557.000) en de implementatie van het Waterschapserfgoed voor een bedrag van € 204.000. Daarnaast zijn bij de budgetvoorstellen onder de noemer van 'scherper begroten', de baten geactualiseerd naar de laatste inzichten.

Investeringen 2027 - 2031

Investeringen

bedragen x € 1.000

	Verzamelbesluit	2027	2028	2029	2030	2031
Vervangingsinvesteringen Laboratorium	A	270	270	270	270	270
Vervanging hard- en software	A	665	410	410	410	410
Vervanging materieel en voertuigen	A	2.370	65	265	70	250
Emissie loos, energie neutraal en duurzaam	A	4.750	4.750	4.750	0	0
Totaal		**8.055**	**5.495**	**5.695**	**750**	**930**

A = voorstel tot vrijgave via verzamelbesluit bij begroting

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur

In hoofdstuk 'Overzicht van voorgenomen investeringen' wordt een nadere toelichting gegeven op de investeringen 2027.